

Der Vergangenheit ins Auge schauen Szembenézni a múlttal

Diesjähriger Europatag im Zeichen von Dokumentarfilmen
und Zeitzeugengesprächen über den Holocaust / az idei Európa-nap
holokauszt-dokumentumfilmek és beszélgetések jegyében zajlott

Von Oberstudienrat Richard Guth / Guth Richard német nyelvi lektor
Bilder/képek: Anna Sziklai, Luca Tar (10E)

(April 2016) Dass das Gespräch eine derartige Wendung nimmt, kam für den pensionierten Volkswirt Tamás Dénes ein wenig unerwartet. Es ging im Gespräch um Vergangenheit, Erinnerungskultur und Gegenwartsrelevanz, aber genauso um persönliche Schicksale, auch wenn es einem erst allmählich bewusst wird. „Ich wusste von der Leidensgeschichte meiner Eltern überhaupt nichts, jedenfalls nicht aus Erzählungen von ihnen“, betonte der 69-jährige Sohn von Holocaust-Überlebenden aus der Stadt Totis/Tata. Erst der Nachlass seiner Mutter mit ihren Aufzeichnungen hätte den Leidensweg der Mutter ihm bekannt und bewusst gemacht, dabei holte Dénes Papiere hervor, die er außer seiner Frau noch niemandem sonst gezeigt hätte. Die Anregung, diese Zeugnisse der Vergangenheit den Zuhörern zu zeigen, kam von der zweiten Gesprächsperson der Runde, der Regisseurin des vorgestellten Dokumentarfilms „Visszajöttök“ (Stadtfernsehen Tata, 1995), Ágota Varga, die diese Memoiren von Anfang als einen wahren Schatz betrachtete.

Persönliche Erinnerungen und mediale Erinnerungskultur standen im Mittelpunkt des diesjährigen Europatages des József-Eötvös-Gymnasiums Totis/Tata, der sich heuer zum fünften Mal Fragen der europäischen Wertegemeinschaft widmete und der auch dieses Jahr von der Deutsch-Fachschaft realisiert wurde. Dabei gelang es den Kreis der beteiligten Schülerinnen und Schüler zu erweitern, denn neben der Schülerschaft der Deutsch-Abteilung nahmen auch Schülerinnen und Schüler der humanistischen Klassen teil.

Dies änderte nichts an der Zweisprachigkeit der Veranstaltung, was Schulleiterin Éva Barsi als besonderes Merkmal des Europatages pries. Als besonderes „Markenzeichen“ moderierten drei Schülerinnen der Klasse 11E, Alina Horváth, Zoé Oláh und Bernadett Pénczes, die Gespräche, in Deutsch und Ungarisch.

„Dass ich überlebt habe, hatte sicherlich seinen Zweck. Ich denke, damit mein Schicksal als mahnendes Beispiel da steht“, sagte die ehemalige Zwangsarbeiterin und Holocaust-Überlebende Ágnes Bartha aus Budapest, die Gast des zweiten Teils der Veranstaltung war. Dem Gespräch der 93-jährigen ehemaligen Fotografin ging die Vorstellung des Dokumentarfilms „Belső képek“ (Innere Bilder, 2014) des deutschen Regisseurs Helmuth Bauer voran, der das Schicksal von Ágnes Bartha und seiner Freundin Edit Kiss in Form eines Zeitzeugengesprächs mit Schülern in ihrer Wohnung aufarbeitet. Eine ähnliche Situation erwartete Ágnes Bartha, als sie vor 120 Eötvös-Schülern und zwei Moderatorinnen aus der Klasse 11E über ihren Leidensweg in deutscher Sprache berichtete. Die Fragen berührten nicht nur die Umstände von Deportation und Zwangsarbeit, sondern auch das politisch-gesellschaftliche Umfeld der Vorkriegszeit in Ungarn wie auch den Neuanfang nach der Rückkehr. Wahrlich menschliche Größe bewies Ágnes Bartha, als sie von Nächstenliebe sprach, aber dennoch die Bedeutung der Erinnerung an das Geschehen anmahnte.

Ein besonderes Vorhaben, das das József-Eötvös-Gymnasium Totis ohne Zweifel sein Eigen nennt. Vor einigen Jahren startete Deutsch-Fachschaftsleiterin und Geschichtslehrerin Csilla Stockbauer-Kadlecik ein Holocaust-Projekt, in Zusammenarbeit mit dem Holocaust-Zentrum in der Pester Pfauengasse, das im letzten Schuljahr seine würdige Fortsetzung oder vielmehr Erweiterung in Gestalt eines zweisprachigen Dokumentarfilms über die letzten Tage der Totiser Juden fand. Dafür wurden die sechs Filmemacherinnen aus der zweisprachigen Abiturklasse 13B von Dr. Georg Szalai, Fachberater der Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (ZfA), Initiator des Projekts „Erinnerungsjahr 2014“ in Ungarn, gelobt und als Unterstützung ihrer weiteren Aktivitäten mit themenbezogenen Büchern bedacht.

Denn Toleranz und Akzeptanz sind menschliche Grundwerte, die aktueller denn je sind. Gerade der Holocaust lehrt uns, was es bedeutet, wenn man menschliche Werte missachtet. Den Holocaust zu verstehen bedeutet daher, zu diesen Werten zu stehen. Ein Anspruch, dem man nicht früh genug gerecht werden kann.

(2016 áprilisa) Immáron ötödik alkalommal került megrendezésre a Tatai Eötvös József Gimnáziumban a német nyelvi munkaközösség szervezésében az Európa-nap, amely az európai lét aktuális kérdéseivel hivatott foglalkozni. Idén a holokauszt, mint történelmi esemény és annak emlékezete állt a figyelem középpontjában; dokumentumfilmek és beszélgetések formájában ismerkedett a 120 résztvevő eötvösös diák a témával és annak európai értékközpontú összefüggéseivel. A beszélgetéseket három 11.E osztályos tanuló, Horváth Alina, Oláh Zoé és Pénzes Bernadett vezették, a rendezvény hagyományának híven német és magyar nyelven. A dokumentumfilmek különböző szemszögből világítják meg a shoát: a *Visszajöttek* című dokumentumfilm (Tatai Televízió, 1995), amelynek a beszélgetés egyik résztvevője, Varga Ágota filmrendező volt a szerkesztője, Komárom-Esztergom megyei zsidó vallású, illetve származású holokauszt túlélők sorsát dolgozza fel, mind szenvedéstörténetükre mind visszatérésük nehézségeire rávilágítva.

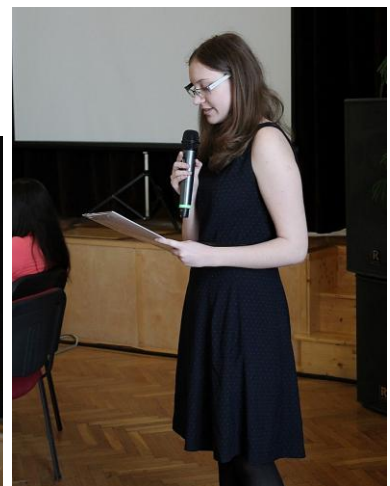

A német *Helmuth Bauer Belső képek - Ágnes és Éva* című dokumentumfilmje (2014) két kényszermunkás és holokauszt túlélő sorsát állítja a középpontba, egyikőjük elbeszélése alapján. A filmben megszólaló 93 éves budapesti Bartha Ágnes pedig ezen az áprilisi napon az eötvösös diákok előtt beszélt német nyelven élete ezen tragikus és meghatározó szakaszáról, amely elmondása szerint mégis erőt adott neki, hogy küzdjön a kirekesztés, de az elfeledés ellen is.

Érdekes volt a rendezvényen két generáció, a túlélők és gyermekeik generációjának találkozása: Dénes Tamás (1947), tatai holokauszt túlélők gyermeke megható módon beszélt arról a csendről, amely szülei szenvedéstörténetét övezte. Csak később talált rá a 69 éves nyugdíjas közgazdász édesanyja visszaemlékezéseire, amelyet eddig csak feleségének mutatott meg. Hogy ezt a dokumentumot a tatai diákok is megismerhették, Varga Ágota kezdeményezésének köszönhető a hallgatóság.

A holokauszt személyes tapasztalatainak, a túlélők és gyermekeik életútjának megismerése eddig is foglalkoztatta az Eötvös József Gimnázium tanárait és diákjait, amelyet Kadlecikné Stockbauer Csilla történelem szakos tanárnő a Páva utcai Holokauszt Emlékközpont támogatásával megvalósult holokauszt-projektje is mutatja és amelynek méltó kiegészítése volt egy a tavalyi tanévben elkészült kétnyelvű dokumentumfilm a tatai zsidóság utolsó óráiról, amelyet az idén végzős, német nemzetiségű kéttannyelvű 13.B osztály tanulói készítettek és amelyért Dr. Georg Szalai, az ötletgazda német Zentralstelle für das Auslandsschulwesen (Külföldi Iskolák Hivatala) budapesti szaktanácsadója a rendezvény végén jutalmazta a diákokat.

Egy munkáért, amelynek jelentőségét nem lehet eléggé kihangsúlyozni: a megértés, az elfogadás és a kritikus történelmi tudat olyan európai értékek, amely nélkül békés együttélés egy egyesült Európában nem lehetséges.